

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 19.

ANULU XXV.

Sibiu 618 Martiu 1877.

Telegrafulu este Duminică și Joi, la fie-care două săptămâni cu adausul Poștăriei. — Prenumeratiunea se face în Sibiu la expeditorul foiei, pe afară la c. r. poște cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate către expeditorul. Prețulu pnenumeratiunei pentru Sibiu este pe anu 7 fl. v. n. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajelelate părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Mureș și Hunedoara pe unu anu 8 fl. și pe o jumătate de anu 4 fl. v. n. Pentru prinț și țier streine pe unu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platesc pentru întâia oară cu 7 cr. și pentru a doua oară cu 5 1/2 cr. și pentru a treia oară cu 3 1/2 cr. v. n.

Responso.

În nrul din urma alu foiei noastre publicam și noi adres'a fratiloru brasioveni către Escel. Sea Archieppulu și Metropolitulu nostru în obiectulu cunoscutu. Acum, recercati din alta parte, țienemu a fi ecuitabilu a publică și respunsulu datu la adresa, care e urmatoriulu:

Nr. 3 Res. Multu stimatului Domnu Diamandî Manole, comerciantu în Brasiovu.

Multu-stimate Domnule,

Fiule în Christosu Preaiubite!

Consciul detorintieloru chiamarei mele archipastoresci fatia de impregiurarile, între cari emiseiul cerculariulu presidialu din 1 Ianuariu a. c. Nr. 1. amu asteptatu cu viua interesare să audu resunetulu, ce-lu voru fi produsu svaturile mele la credintiosii de sub archipastori'a mea, ér' mai alesu la acea clasa, carea după gradulu culturai se afla în stare de a poté cuprinde bine tota însemnatatea obiectului și a face sêma cu tôte impregiurarile actuali.

Intieleginti'a noastră grupata într'unu numeru considerabilu la Brasiovu, precum a escelatu totu-deun'a prin concursulu ei la lamurirea cestiuniloru de interesu comunu, asiâ si asta data a fostu la locul primu cu adres'a prezentata aici la 3 Februaru a. c. referitória la cerculariulu provocatu, carea abstragendu dela valôrea ei intrinseca, mi-a fostu binevenita mai alesu pentru acea: căci eu, ca celu ce totu-deun'a amu fostu și sum pentru libertatea convingerei și a manifestarei convingeriloru, amu aflatu cu placere din acea adresa, că coreligionarii, frații și fiii mei sufletesci, arêta și ei în fapta iubirea acestei libertati.

Dar precum la emiterea cerculariului meu amintitu nu amu avutu și nu amu potutu avé intentiunea, de a superá pre credintiosii de sub archipastori'a mea, și a le vatemá sentimentele loru bune: asiâ nici acum nu sumu, nici potu fi condusu de atari intentiuni, cându me afli necesitatu a petrece amintit'a adresa cu unele reflexiuni, cari au de scopu a sustiené adevératulu sensu alu cerculariului meu, fatia de unele interpretari sinistre, ce i s'au datu în acea adresa.

Înainte de tôte trebuie să observem: că de-si proprie nu se țiene de chiamarea unui archiereu a luá de obiectu alu instructiuniloru sale pastorali cestiuni politice, — precum acêst'a o amu exprimat si în cerculariulu meu: totusi în casuri extraordinarie, cându cautu să fia vorb'a de consolidarea statului publicu pe base firme și multumitôrie pentru toti, — nu se poté dice, si nici că s'a disu vre-odata în viêti'a poporului nostru din Transilvania; că archiereulu se cobóra de pe scaunulu seu archierescu, va se dica: se degradéza atunci, cându condusu de ingrigiri pentru binele si viitoriulu credintiosiloru sei, iá parte activa la discusiuni de natura politica si se semte chiamatu a impartasi la ai sei invetiaturi si sfaturi fundate pe invetiatur'a apostolica si pe impregiurarile actuali.

Pare a fi menita să tréca de picanta introducerea din adresa, unde se dice: că „capulu bisericescu a inceputu a se interesá de binele și sigurantia filoru sei sufletesci“; eu inse consciul de trecutulu meu, trebuie să observu: că interesarea pentru binele bisericeii și alu natiunei mele mi-a fostu în tóta viêti'a uniculu elateru alu tuturor lucrariiloru mele, nici n'amu avutu cându-va în vedere afara de acêst'a alte interese, cu atâtu mai putienu interese personali; déca totusi tempulu archipastoriei mele de aici la vedere âncu nu a potutu produce rezultate, care se poté corespunde deplinu dorintiei mele și ai publicului: la acêst'a caus'a nu a fostu lips'a de interesare, ci greutátile multe, cu cari amu avutu și âncu totu mai amu a me luptá în stadiulu de astadi alu dezvoltarei trebiloru noastre bisericesci.

Este o retacire regretabila, a deduce din cunoscutulu cerculariu chiaru contrariulu celoru scrise într'ensulu, adeva a deduce: că eu asi fi constatatu în cerculariulu meu: că între poporulu nostru aru esistá agitatiuni în contr'a intereselor patriei, și pentru acea a-si fi datu admonitiune credintiosiloru de sub archipastori'a mea. Nu este acêst'a spiritulu, nici nu suntu acêstea cuvintele cerculariului meu. Cine-lu va fi cetitu cu atentiune și neprecupatu, acêl'a va fi trebuitu să afle: că cerculariulu pune în vedere la altu locu caus'a releloru, și face numai atenti pre credintiosii nostri la continuarea atitudinei sale loiali, la ferirea loru de agitatiuni, ce s'aru poté nasce în combinare cu miscamintele politice din vecinatatea monarchiei noastre, și tôte cele cuprinse într'ensulu au fostu numai svaturi preventive, prin care se se evite esacerbarile și sporierea releloru, de cari suferimu.

A vorbi deci din incidentulu cerculariului meu de informatiuni necesite, de documinte triste pentru istoria, de admonitiuni fara causa, de nota de infidelitate și de alte ca acêstea, nu însemnéza altu-ceva: decatu a dá expresiune drastica unei emotiuni purcese din usioritatea, cu carea s'a cetitu cerculariulu meu, din presupuneri și preocupari, la cari poté a mai contribuitu pe sub mana chiaru si vointi'a rea din partea altor'a, cari se conduc de ori-ce alta, numai nu de adevérat'a interesare pentru armonia dintre organele și elementele bisericii noastre nationali.

Mai multu decatu tôte altele me pune la uimire pledarea, ce o face adres'a mentionata pentru unu articulu cunoscutu din „Telegrafulu Romanu“ dela finea anului trecutulu. De voru fi cetitu respectivii cu cata-va atentiune cerculariulu meu, voru fi trebuitu să afle insisi: că acêl'a necumu se fia combatutu în tóta estensiunea sa articulu din numit'a fôia, ci din contra, i-a datu apretiare, caracterisandu-lu de „unu articulu scrisu de altmintre cu multa cunoscentia a impregiurariloru“. A combatutu inse cerculariulu meu „unele pasagie, care luete în sensulu loru literariu ataca basele statului publicu, intregitatea și constitutiunea lui“ și ca atari „stau în contrastu cu atienut'a noastră“, prin urmare „nu suntu expresiunea sentiului comunu alu poporului nostru“.

Spre lamurirea acestor'a vedu că

e de lipsa să punu aici în citatiune respectivele pasagie din mentionatulu articulu, care sutu urmatoriile:

„... după celea intemperate dela 1867 încóce ne vedemu într'o situatiune sa nu țienemu, sa nu putemu țiené multu la Ungari'a.“

„Da, amu fostu și suntemu nepreteni ai Ungariei, pentru că Ungari'a ni a fostu și ne este vrajmăsie.“

„... noi țienemu, la imperatia, și țienemu, pentru că avemu pentru ce.“

„... déca astadi amu fi chiamati a luptá pentru Ungari'a, amu luptá din tóta inim'a, nu inse pentru Ungari'a, ci pentru habșburgi, nu pentru rege, ci pentru imperatulu nostru.“

„... noi țienemu la imperiulu habșburgicu, cu tôte că...; țienemu inse la acêstu imperiu, pentru că trecutulu ne léga de densulu, și pentru că speramu, că în viitoriu elu ne va creá conditiuni de dezvoltare. Ungari'a nu ne-a datu nimicu... noi nu o potemu sustiené, și déca unu romanu le aru spune, că sustiene Ungari'a de astadi, se fia convinsi, că acêl'a e fatiarnicu ori isolatu.“

Acêstea sunt pasagiile, care eu le amu consideratu de „esorbitante“ și le amu desavuatu ca pre unele, cari ataca intregitatea și constitutiunea patriei; dar' le amu desavuatu fara a atacá articulu în tóta estensiunea sa. Deci a nu face acêst'a osebire la cetirea cerculariului meu, însemnéza a nu pricepe, séu a nu voi a pricepe celea scrise într'ensulu. Si déca intieleginti'a noastră din Brasiovu, subscriitorii adresei, avendu în vedere acêsta deosebire, pledéza totusi pentru articulu mentionatu în tóta estinderea sa, adeva pledéza și pentru pasagiile citate: atunci în contr'a asigurariloru exprimate în adresa e constatatu: că densii au pasitu pe unu terenu politicu periculosu, pe care eu ca archiepiscopulu și metropolitulu loru nici candu nu me voi pune; atunci ei în celea cetatenesci nu suntu de o credintia cu mine; atunci eu după esperintiele și credinti'a mea potu asecurá pre ori si cine: că poporulu nostru, „multimea, pe carea se radiema la noi nationalitatea și biserica“ semte în adevéru impreuna cu mine și cu noi toti greutátile, ce ne apasa: dar' cu privire la programulu depusu în citatele pasagie nu e de acordu cu subscriitorii adresei.

Suntu altele în adres'a intielegintiei noastre brasiovene, cari esprimu unele esperintie triste fatia de interesele nationali ale poporului nostru, care esperintie nu știu cine dintre ómenii adevérului și ai sinceritateri le aru poté trage la indoia. Acelea suntu și trebuie să fia pentru toti adevératii patrioti obiecte de ingrigiri seriose, dar' nu totu odata și motive pentru atacarea intregitateri și a constitutiunei patriei. Si precum din parte-mi amu facutu și pâna acum pe căile ce le amu creditu mai corespunditorie, cele ce mi-au statu în potere spre delaturarea releloru: asiâ nici în viitoriu nu voi lipsi a-mi face în acêsta parte detorinti'a. Dar' se nu se pérda din vedere: că în acêsta directiune e de a se lucrá cu poteri unite, și că acelea poteri, cari suntu încordate contr'a intregitateri și a constitutiunei patriei, nu potu fi trase în lucrare comuna spre realisarea justelor noastre pretensiuni.

Facu acêstea observatiuni la adresa intielegintiei noastre din Brasiovu atâtu din stim'a, ce o amu avutu totu-deun'a către elit'a credintiosiloru bisericeii noastre, câtu și spre lamurirea obiectului, la care acelea se re-

feru, sperându: că aceeasi stimabila intielegintia după considerarea acestor'a și-va formá concepte mai chiare despre tenórea cerculariului meu, și va respectá de asemene cu mine marginile terenului, pe care avemu a lucrá spre a ni creá în viêti'a publica conditiuni mai demne de unu poporu ca noi. Pentru acea Te recercu pre Multu-stimata D-Ta, ca pre celu subscriu la locul primu în adresa, să binevoiesci a comunicá și celoru-lalti confrati, fii ai mei sufletesci, chiarificarile acêstea, pe langa care dorescu să fia toti și fiesce-care asecurati de adevérat'a iubire și distins'a mea consideratiune.

Sibiu, la 3 Martiu, 1877.

Mironu Romanul,

archiepiscopu și metropolitu.

Cultur'a magiara.

II.

(Fine.)

Esteticésece magiarii au facutu mari progrese. Dar' ce folosu de estetica, déca limb'a si gustulu au perditu timbrulu nationalu, déca adevératulu magiaru nu mai poté scrie pe gustulu natiunei sele, ci trebuiesce sa lase terenulu literaru acelor'a, care nu suntu decatu magiari declarati? Sa ia origine o colectiune din cei din urma trei ani ai diuariului „Hon“, redactatu de către insusi dlu Iokay, sa-si adune dintr'ensulu notiile literare și recensuniile, și se va convinge, ca eu nu dicu decatu ce mereu s'a disu în organulu romantierului magiaru. Dela anulu 1866 nu s'au ivitu pe terenulu literariu alu magiariiloru decatu epigoni. Singuru Toth Ede mai pastréza originalitatea nationala si singura poesi'a „A Delibáb hóse“ mai respira într'atu-vatu aerulu pustelor.

E de prisosu a intrá mai adencu în analis'a productiunei literare a magiariiloru. Trebuiesce sa ne multumim a ne fi incredintiati despre faptul, ca acêsta productiune e aprópe cu deseversire lipsita de originalitate. Germanii au o expresiune pentru caracterisarea unei asemenea productiuni: „Zeitungs-Futter,“ — nutretiu pentru diuare. Abiá este într'ens'a ce-va vrednicu de a fi pastratu pentru generatiunile viitóre, si nu este nimicu, ce aru fi vrednicu de a fi imprumutatu de către alte popóre.

Nu vomu vorbi despre teatrulu magiaru, care nu este capabilu a se sustiené; nu vomu vorbi despre sculptura ori architectura la magiari, unde nu este; ne vomu margini numai a recunósce, ca magiarii au avutu o patura de pictori, care nu au fostu lipsiti de originalitate și care au remasu într'atu-va straini în tiér'a loru.

Constatandu lips'a de originalitate în lucrarea politica, científica literara și indeobsece în lucrarea sufletesca a magiariiloru, nu pretindemu a fi constatatu, ca acêstu poporu e incapabilu de ori-ce producere originala. Magiarii suntu unu poporu intelligentu și productivu, dar' unu poporu, care s'a lasatu a fi jignitu de către altii în dezvoltarea sea firésca. Consumandu si tôte puterile în politic'a zilnica, a trebuitu sa suferé, că altii sa lucreze pentru densulu. Numai astufeliu a devenitu deocamdata incapabilu; déca se va urmá inse totu cum s'a urmatu în cei din urma diece ani,

atunci, mai înainte ori mai târziu, va trebui să devină cu deservire incapabil.

Pentru noi, cel puțin la acest loc, e indiferent, cum vor urmări magarii de astăzi înainte. Să fim înseși convinși, că deocamdată sunt lipsiți de puterea etică, pe care un popor trebuie să o aibă spre a putea înfrânți asupra viciilor etice a altor popoare. Nu o misiune, care privește pe alte popoare, ci un popor merită a se conserva, decât mai este întru destulă trainicie. Alături cu acest popor noi vom remana, ce suntem, numai decât vom ști să ne ferim de primejdii, de care el nu s'a știut.

III.

Imperiul habsburgic cu deosebire prin tierile se delimita, a fost meritul a răspândi cultura în orient și a fost, pentru că avea puterea spre a o răspândi. Dar' acest imperiu nu înțelegea misiunea, cum o înțelegea magarii; el nu se credea meritul a răspândi o anumită cultură și prin mijlocul unei anumite elemente, ci el și dădea: eu voi dezvoltare frâșca serbilor și croștilor spre a răspândi printre ei cultura la slavii din Turcia; eu voi dezvoltare frâșca boemilor spre a răspândi printre ei cultura la slavii de nord; eu voi dezvoltare frâșca românilor din Carpați spre a răspândi printre ei cultura la românii de preste Carpați. Înțelegându-se astăzi misiunea, imperiul habsburgic a fost în societatea europeană un adevărat organ civilizațional. Pentru că nu vorbim de înfrângerea boemilor spre miază noapte, vom începe constatând că temeliele civilizației, câtă e astăzi pe peninsula balcanică, sunt asediate de către nămeți, care au fost creați în Austria. Și ce fel de oameni au fost aceia, care au fost de oameni a fost din Moldova și Muntenia pre temeliele naționale? Cel dintâi inventoriul din țara românească, întemeietorul colegiului St. Sava, în care s'au practicat cele dintâi mlađitii ale epocii naționale și în locul cărui astăzi e universitatea din București, acest inventoriul și prevestitorul al unei noi țări, a fost Lazaru, un ardelen, până astăzi multi ardeleni, ungurenii ori banatienii au trecut muntii spre a împărtăși fratilor cunoscințele, ce adunase sub povătuirea unei ocară întiepte. Cei dintâi profesori dela universitățile române, dela licee și alte asediaminte de inventoriul au fost misionari ai Austriei: Barnutiu, Maiorescu, Papiu, Laurianu, Micu, Suciu, Florianu, Nestoru, Macsimu, Circ'a și alte sute, care au fost și sunt propoveditori ai luminilor în țările române. Chiar și la Maiorescu, fiul, care a produs salutară revoluție de idei în viața României, Ardelenul are un drept, de care este mandru.

Dar' s'au trecut vremile, în care Ardelenul putea să producă apostoli pentru români. Astăzi am ajuns într'atât, încât noi trebuie să cautăm a ne lumina din România; astăzi nu Ardelenul este meritul a răspândi cultura în România, ci România este meritul a face pre românii din Austria partasi de rodurile muncii se suflătesci. Magarii nu și-au înțeles misiunea; Ungarii nu și-au știut să funcționeze în locul Austriei: astfel s'au mutat punctele de gravitație din apusul în orient și astăzi în frății nostri de preste Carpați privește spre noi, ci noi suntem siliti a privi spre densii. — Acesta e rezultatul înaltei politici magiare.

Noi avem stelpii, de care ne radiem: „Columna lui Traianu,” „Convorbiri literare,” diece tomuri din Alexandri, alte diece din Bolintinu și ierăsi alte diece din Radu-

lescu, apoi Maiorescu, Odobescu, Hasdeu și alți tineri și betrăni, care și urmădă lucrarea și de dragul nostru. Radiem de acești stelpi, cu linise sufletăscă primu în viitoriu. Am dorit înseși să scim, decât magarii sunt hotărâți a urmă totu cum au urmat diece de cuviință a pune pe Ungaria în locul Austriei? decât voru ori nu voru să renunțe la misiunea civilizațională în folosul Ungariei? în sfârșit, decât mai sunt ori nu mai sunt dispusi a și face iluzii desierate?!

Acăstă se va avertă numai decătu, după ce situația se va fi lamuritu. Deocamdată asteptăm! I. S.

Revista politica.

Ministrul presiedinte Tisz'a a răspuns în ședința dela 14 Martie la optu interpelețiuni. Pentru astăzi nu ne permite spațiul a vorbi mai pre largu despre densele. Atingem ca la interpelețiunea lui Politu, pre carea o împărtășim publicului numai astăzi, a răspuns ministrul în tonu diplomaticu, afirmandu că în Ungaria nu suntur turcofilii de aceia, cari să dorăscă suprimarea raialelor și ca sustinerea Aest-ungariei este pentru sustinerea păcii și îmbunătățirea sortiei creștinilor din orientu.

În cercurile parlamentare dincolo de Lait'a este un proces în dezvoltare, a cărui rezultate încă nu se pot defini. Clubul progresistilor s'a sporit în dilele din urma pre socotela altor fracțiuni din senatul imperialu la 70, pre cându celelalte două cluburi la olta nu numera mai mult decătu 120 membrii. Objectul în giuru cărui se dezvoltă procesul din chestiune este schimbarea legii privitoare la delegațiuni.

Cestiunea orientala este legata astăzi de persón'a respective de călătoriile generalului Ignatieff. O telegramă de vineri datată din Londonu ne spune că Ignatieff a sosit acolo. Evenimentul acestuia s'a explicat de mai multe diurnale că un eveniment vestitoriu de pace, cu toate cu telegrafulu a răspândit alaltaieri scirea în lume, că Rusia și-a terminat mobilizarea și a pus în picioru unu milionu de soldati. Din contrastul acestor semne, cei mai multi, deducă că toate încercările diplomatice de până acum vor remana fără de rezultat pacinic și ultimă ratiune va fi resbelulu.

În Constantinopol se scrie că lumea turcă este foarte dispusă a se bate cu rusii. Șic-ul-islamulu, se vorbește, a propus sultanulu o fetva în care resbelulu cu rusii este înfrânat dreptu de un mandat alu legii.

Pacea cu Muntenegru încă nu e făcută. La 21 Mart. espira terminulu armistițiului. Muntenegrenii se pregătesc asiă dăra a respinge pre turci diece ii voru atacă. Revoluțiunea în Bosnia încă nu e stinsă.

Episod din diet'a Ungariei.

În ședința casei reprezentative dela 28 Februaru n. s'a petrecut ierăsi unulu dintre acele incidente neplăcute, de cari diet'a țierei nu e prea fostu lipsită mai alesu dela fuziune încoco. Se șie de jă că primu ministrul Tisza venindu dela Viena și șioptinduse că se va face o demonstrațiune mare contr'a sea chiar înainte dietei, pentru desastrele ce le au suferit cu banc'a, a luat mesurile de lipsă pentru a preintimpă o eventuală demonstrațiune. Albert Németh din partid'a stăngei extreme, cărui i se atribuă inițiativa acelei demonstrațiuni tainute, ia cuvântu, pentru a arată cătu de vătămătoare sunt aceste mesuri ascunse față cu corpulu reprezentativu. Elu începudu a istorisi cum a descoperit aceste mesuri dice:

On. Casa! Cându voiamu să intru în sala la deschiderea ședinței, aflai dela mai multi colegi-deputati, în casa vecina s'au internat politica înarmată, trabanti pedestri și calareți. (Miscare). Marturisescu, on. casa, ca nu credeam acăstă, dăra mergendu cu coleg'a-meu Franciscu Nagy în curtea școlii de ecuitiune ce se afla în apropiere amu vediatu acolo în deretru o trupa — mascată prin zidulu din dosulu edificiului — și amu numerat douăzeci trabanti înarmați calareți și în fruntea loru pe șeful școlii. (Strigări din stănga estrema: scandalu!) Eu amu întrebatu pe șeful școlii (ilaritate în drépt'a. S'audim! s'audim!) —

Cine a învetațu în vechi'a școlă a Ungariei că mine, cine și-a pastrat înainte tribunalelor martiali și că ablegatu curagiulu barbațescu, pe acelu lu' supra mai multu această mesură decătu pe domnulu ex ministru. (Lud. Tisza vrea să vorbăscă). Mai târziu, acum amu eu cuvântulu.

Presiedintele: Me rogu s'ascultati pe oratoru, căci întrevorbirile producă numai întaritare.

Alb. Németh (continuându): Amu întrebatu pe șeful școlii, decât densii se obicinuescu a țien'e esercițiare de ecuitiune, căci în curtea școlii de ecuitiune, căci mă bucurosu voiamu să credu acăstă decătu altu ce-va. Elu mi respu: „Nu, dle, noi suntem comandați aci pe durată ședinței de aci.” Esindu din pórta amu vediatu acolo unu policistulu în poziția de vedetă, în fatia cu altu policistulu ce stă la padio în cornu; acelu ierăsi corespondă cu altu policistulu înarmat ce stă lângă sala ablegatorulu. Eu nu sciam decât într'o asemenea postare tactică a organelor policienesci se manifesta acea precauțiune, de care până acum în Ungaria, pre cătu știu eu, în restempulu de diece ani nu a avut lipsa nici unu presiedinte alu casei reprezentative. Mergu mai departe. Întrându împreună cu coleg'a-meu deputatu Fr. Nagy în casa vecina a lui Degenfeld, nu amu aflatu nimic; întrebându însă, decât cum-va în a două curte se afla policistii ascunși, mi-se respu, că într'o policistulu înarmat. (Strigări în stănga: Infam!)

Înainte de a me pronunță asupra acestor lucruri întrebă pe presiedinte, decât densulu a făcutu aceste dispozițiuni?

Presiedintele: Potu respu de îndată la întrebare. Mie mi anunțase cuestorul casei la începutul ședinței (S'audim!), că din caus'a disordinii ce s'a petrecut pe galerii elu afla de lipsă a duplică școlii aici în casa. Eu din parte-mi amu luat acelu spre știință pentru că sunt responsabilu, că în casa sa nu se întemple vre-o disordine. Că s'a asediatu pe strada militari, eu nu știu, din partemi eu nu amu dispusu nici cu unu cuvântu asemenea mesură.

Alberth Németh: Sum liniscitu prin răspunsulu prea stim. domnule presiedinte, căci primulu organu ce se îngreșce de sustinerea ordinii e frâșca domnulu cuestoru. Cătu de multu trebuie să întrebă de locu pe domnulu cuestoru, căci și densulu și va dă s'ama și asiă vomu trebui să mergem dela Pestiu la Pestiu până vomu ști care e caus'a acestei dispozițiuni. Șeful școlii care, cum e cunoscutu, nu e membru în cas'a magnatiloru, totuși țien'e „silbak” pe galerii'a magnatiloru, pentru a ști cându are să dea ordinulu. (Iaritate).

Cându amu intratu (în camera) amu îndreptat domnulu ministru pres. o întrebare, la care densulu mi respu, că nu șie nimic de o asemenea dispozițiune, dar' eu dorescu că să se erueze lucrulu, să ajungă la școlii'a casei ablegatorulu, cine suntu acele miserabile tereituri cu șentiminte de sclavi (Aprobare viuă

în stănga estrema), cari nu se șiescu și nu înrosiescu a și câștigă merite pe o cale atătu de infamă. (Aprobare viuă în stănga estrema; miscare în centru).

Ministru presiedinte Tisza: On. Casa! Eu credu că dlu deputatu nu s'a adresat cu întrebarea sea la loculu competentu, pentru că presiedintulu i compete sustinerea ordinii numai între marginile camerei. Cându se facu atari dispozițiuni politienesci, să se adreseze densulu de interpelețiunea sea ministrulu de interne. Dar' eu rogu pe dlu deputatu din capulu locului, că înainte de a se lamuri afacerea, să nu se folosăscă de expresiuni defaimătoare față cu oficialii statulu.

Cuestorul Kovach întarեսce descoperirile presiedintulu Ghyczy.

Alb. Németh dice, că va presentă interpelețiunea la tempulu seu.

Cu aceste afacerea s'a resoltu de ocamdată.

În ședința dela 3 Martie făcu Polit o interpelețiune în caus'a orientale, pe care o reproducem împreună cu motivația la altu locu. După densulu veni Alb. Németh pentru a și implini promisiunea dată în ședința din 28 Februaru.

Németh nu voiesce a și motivă mai pre largu interpelețiunea sea, pentru că a amintit de jă cele de lipsă în ședința dela 28 Febr., crede însă necesaru a respinge unu atacu ce s'a făcutu asupra partidei și a persónii sale într'unu diurnalu și în camera. O foia mare ungurească a comunicat, că mesurile politienesci amintite s'au luat pentru a preintimpă o demonstrațiune pe strada ce voia să o aranjeze partid'a oratorulu. Oratorulu respinge simplu acelu în criminare în numele partidei sale. Cătu pentru persón'a sea, oratorulu se provoca la loialitatea colegiloru sei ablegati, decât densulu — abstragându, că cându aru voi să aranjeze demonstrațiuni, aru trebui să și depuna mandatulu seu dietalu, — e în stare a inscenă o demonstrațiune contr'a unu omu, a cărei mână o stringe pe totu diu de 20 ani încoco. Espunendu atari demonstrațiuni și oratorulu cetesce următoarea interpelețiune:

În conformitate cu întrebarea ce o amu făcutu în ședința dela 28 Februaru în caus'a policistiloru înarmați postati în casa și împregiurulu ei și conformu cu enunțatiunea ministrulu de interne, întrebă pe acestu d. ministru: 1. Spre ce scopu și cu alu cui ordinu s'a luat aceste mesuri politienesci? 2. Consentiesc densulu și acum cu acelea și mai aproba-le?

Primu ministrul Tisza desfășurându motivele pentru cari policistii au fost internati prin casele din apropierea dietei, asiă cătu d-lu dep. Németh a avut mare osteneță până ce i-a aflatu, dice: Șeful poliției și a comunicat ser'a în 27 Februaru din o parte acreditată, că în mai multe cafenele și localuri de petrecere s'au auditu vorbindu-se, că la deschiderea ședinței casei reprezentative în 28 Februaru, se vor face la pórta de intrare a dietei demonstrațiuni și insultări asupra unor particulari.

Eu nu știu dăra totuși sum convinsu, că nime în acelu casa nu va aprobă că ori și care, fia elu ministru presiedintulu seu ministru, cându pentru a și implini datorința sea vine în camera, să fie insultat prin demonstrațiuni pe strada. (Strigări: Asiă e!) Capitanulu cetății audindu că se țienutari cuvântari în localurile numite, a creditu de a seea datorința de a luă mesuri pentru că, decât intențiunea amintită există în faptă, poliția să fie în stare a și implini prim'a sea datorința: sustinerea ordinii. (Aprobare în drépt'a). Și cum a făcutu elu acelu? Asiă, că în locu de a postă fortia poliției pe drumu, și

de a împedea astfel comunicatiunea publicului său de a provoca chiaru întaritare în publicu, elu după obiceiul din Angli'a a întogmitu lucrulu astfelu, ca poli'ti'a s'a postatu în apropierea locului respectivu, asi'a ca nefiindu veduta de nimene, ea nu puté provoca disordini, dara la casu de lipsa putea fi indata la indemâna.

Eu credu ca nu-i se pôte face organului politianescu respectivu nici o imputare pentru ca 'si cunósce datoritiile sale. (Aprobare în drépt'a). Cátu pentru asertiunea dlui deputatu ca s'a comandatu o fortia atátu de însemnata, eu sum convinsu, ca, déca poli'ti'a voiesce sa proceda în modu umanu si crútiatoriu, cum se si cuvine, déca ea într'adeveru voiesce a evitá atacuri si insultári asupr'a particulariloru, ea are neaperata lipsa de a se îngriji de presenti'a unui numeru corespundietoru, cáci numai astfelu forti'a ei va puté evitá usioru ori ce conflicte ce s'aru ivi, pentru cari astfelu aru puté patimi cei nevinovati. (Aprobare în centru).

Standu lucrulu astfelu, siefulu poli'tiei nu merita nici o mustrare.

On. Casa sa-mi permita o rogare, resp. o admonare cátra toti membrii si cátra dlu deputatu. În fie care tíera suntu unii ómini, desi putieni la numeru, cari staruescu cu intentiune a tulburá linistea publica. Dara tocm'a pentru acést'a li succede numai arareori acést'a staruintia; dar' cându alte elemente ce de altmintrea nu suntu tocma amicii disordinei, pentru a-si realisa unulu său altu scopu care pre lángra medilócele corecte e iertatu, incuragiéza prin indulgentia său prin aparare esagerata elementele disordinei, atunci firesce ordinea nu se tulbura prin acei ce si-au propusu a o tulburá, ci ea s'aru puté periclitá prin indulgentia, asi'a dicendu prin partinire si acést'a nu aru fi în folosulu acelor'a ce prin indulgenti'a loru au promovatu disordinea pentru alte scopuri, ci în folosulu acelor'a, alu cároru scopu pronuntiatu erá desfiintierea ordinei. (Aprobare în centru si în drépt'a).

Rogu deci pe onorat'a casa cá sa lupte cu armé parlamentari ori de ce natura aru fi acestea. D-vóstra aveti dreptulu deplinu, de a ne alungá, déca va succede — chiaru în terminu de un'a óra din positiunea nóstra — si pentru acést'a nu va plánge nime, — dara ve rogu sa ne stati într'ajutoriu, sa priveghiatu cu noi, cá sórtea Ungariei sa se decida prin lupta parlamentara, constitutionale, dara nu prin demonstratiuni pe strada. (Aprobare viua si generale). Rogu pe on. casa sa ia responsulu meu la cunoscintia.

Alb. Nemeth declara, ca ia spre sciintia responsulu ministrului presied. (aprobare) si-lu róga cá sa mai modereze putienu zelulu celu prea mare alu poli'tiei.

Responsulu se ia unanimu spre sciintia.

Er. Simonyi interpeléza pe ministrulu presied. ca cându are de cugetu a subterne protócelele de complanare cari suntu terminate, înainte camerei pentru a putea fi studiate pâna la tempulu desbaterei.

Cu aceste s'a terminatu siedinti'a.

Discursulu deputatului Dr. Polit

(Din siedinti'a dietale dela 3 Martie a., c. eu care si-a motivatu interpelatiunea sea despre positiunea monarchiei nóstre în cestiunea orientale.)

Onorata Casa! Despre positiunea ce o are Austro-Ungari'a în cestiunea orientale, nu pôte încapea nici cea mai mica indoiéla. Positiunea ei e cuprinsa în acte diplomatice invederate cari eschidu ori-ce indoiéla. Aceste acte diplomatice suntu: not'a de reforme a cont. *Andrássy* din 30 Decembre 1875, memorandumu dela Berlinu din 15 Maiu 1876 si în protócelele conferintiei din urma dela Constantinopole. În aceste acte positiunea monarchiei în cestiu-

nea orientale e precisu marcata. Din positiunea acést'a deriva, ca Austro-Ungari'a nu sta nici pe departe alaturea cu Turci'a contr'a Rusiei, ci din contra alaturea cu Rusi'a contr'a Turciei. Acést'a emana mai din fiecare siru alu acestoru acte. (Contradicere în centru.) Not'a de reforme a contelui *Andrássy* incepe în modulu urmatoriu (cetesce): Cele trei state, Austro-Ungari'a, Rusi'a si Germani'a, comunicandu-si parerile loru imprumutate, au convenitu a seversí impreuna oper'a de pacificare. Not'a dice dara, ca Austro-Ungari'a se afla în deplinu acordu cu Rusi'a si Germani'a. Not'a dice mai departe: „În urm'a unei comunicári intime de idei între noi si cabinetele de Sct. Petersburg si Berlinu —.“ Deci not'a ne spune, ca raportulu reciprocu nu numai e amicabile ci si intimu. Pe urma not'a se sfersiesce asi'a: „Acést'a e ferm'a convictiune, emanata din o comunicare de idei între cabinetele de Austro-Ungari'a, Rusi'a si Germani'a.“ De aci putemu vedé ca monarchi'a nóstra purcede în deplinu acordu cu Rusi'a si Germani'a. Memorandumu din Berlinu merge si mai departe decâtu not'a de reforme a lui *Andrássy*. Memorandumu cere nu numai reforme ci si garantii.

Si anume Austro-Ungari'a se îngagiéza deodata cu Rusi'a, ca pre lángra actiunea diplomateca va aplicá si alte mijlóce, cáci memorandumu se sfersiesce în modulu urmatoriu: „Trencendu într'aceea terminulu armistiului fára de a se fi realisatu scopulu nesuintieloru puse în perspectiva de cátra puteri, cele trei curti imperiali suntu de parere, ca va fi de lipsa sa se dea actiunei loru diplomatice sanctiunea unei intimitáti (entente) în fatia cu mesurile de executatu ce se voru recere în interesulu pácei generale, pentru a oprí reulu si a împedea desvoltarea lui.“

Austro-Ungari'a se obliga pre lángra acést'a si la alte mijlóce decâtu suntu cele ale actiunei diplomatice.

Este cunoscutu, on. casa, ca déca Angli'a aderá atunci la memorandumu, conferinti'a din Constantinopole erá de prisosu. Aceea ce s'a petrecutu în conferintia întrece, cum e sciutu, aceea ce e indicatu în memorandumu.

Cátu pentru monarchi'a nóstra, noi aflámu pre ambasadorulu contele *Zichy* pe partea ambasadorului rusescu. Contele *Zichy* tiene dóue discursuri mari cá si *Ignatieff* si *Salisbury*, dara elu totu-déun'a 'si da asentimentulu seu la declaratiunile ambasadorului rusescu.

Pre bazea acteloru diplomatece ce tocm'a le amintii, sum indreptatitu, on. casa, cáta vreme guvernulu nu me va convinge despre contrariulu si cáta vreme domnulu ministru presidentu nu va respunde negativu la interpelatiunea mea, — a considerá pe Austro-Ungari'a cá standu nu numai într'o relatiune amicabile, ci chiaru într'unu raportu de aliantia cu Rusi'a. Dar' eu mergu mai departe, si afirmu, ca Austro-Ungari'a a luatú initiati'a la acea ce propriaminte voiá Rusi'a si ce e o idea vechia a Rusiei în cestiunea orientale. În dreptulu internatiunale europeanu exista unu principiu ce e fórtu respectatu. E unu principiu cardinalu fundamentalu în dreptulu internatiunale europeanu, ca nici unu statu nu e indreptatitu a se amestecá în afacerile interne ale altui statu. Rusi'a a afirmatu totu-déun'a ca acestu principiu de neinterventiune nu se pôte aplicá la Turci'a. Not'a de reforme a contelui *Andrássy* a datu espressionu tocm'a acesteii idei a Rusiei. Procedur'a contr'a Turciei s'a inceputu cu not'a de reforme si se continuá prin garantiile din memorandumu dela Berlinu, pâna ce lucrulu veni în urma în conferinti'a dela Constantinopole acolo

ca voiá sa puna pre Turci'a sub curatela.

Dara procederea fatia cu Turci'a e instructiva si în alta privintia. *Ea ni da dovada, ca, déca unu statu 'si cladesce întregu sistemulu seu pe dreptulu de cucerire si alu domniei de rása, déca unu statu în patim'a órba de rása s'arange tóte barierele moralei, fatia cu suditi'i sei proprii, se afla factori si mai puternici, cari restituiescu moral'a vatamata în drepturile ei. Crudimele din Bulgari'a, cum dise lordulu *Derby*, a stricatu Turciei mai multu decâtu pierderea unei batalii mari din partea acesteia.*

Dupa tóte cele ce s'au petrecutu în Turci'a, după opiniunea publica ce s'a formatu în Europ'a despre Turci'a, aru fi o nebunia, numai a si cugetá ca Austro-Ungari'a va intrá într'o aliantia cu Turci'a.

Opiniunea publica din Europ'a asupr'a Turciei s'a schimbatu fórtu tare, asi'a ca mai înainte abi'a ne puteamú inchipuí o asemene schimbare. Nu de multu cetisemu unu raportu de unu raportoru englezu într'unu diurnalu englezu, care se esprimase în modulu urmatoriu:

„Ca elu nu cunósce o vatemare mai mare pentru Angli'a decâtu cându turcii aru cutediá a mai sperá, ca Angli'a i va spriginí.“ Dara acést'a nu e numai parerea individuale a unui raportoru englezu. Nu de multu, credu ca cu ocasiunea desbaterei în parlamentu asupr'a adresei, amintí unu oratoru conservativu de „constitutiunea“ turcésca. Acést'a produse unu risu atátu de mare si generalu, încátu oratorulu abi'a mai potú continuá cu discursulu seu. (O voce: De constitutiunea rusésca nu putemu nici macaru ride.) Europ'a e aprópe de acordu asupr'a valórei constitutiunei turcesci. Cându se publicá acést'a constitutiune în Turci'a, turcii erau tare îngrijiati, ei diceau, noi, cari suntemu în minoritate, vomu remané în minoritate si în adunarea imperiului si ghiaurii voru domni preste noi. Dara o fóia turcésca ii mangaiá si ii linisce dicendule, sa nu fia îngrijiati, ca constitutiunea turcésca e facuta asi'a, ca turcii, de-si suntu în minoritate, totusi în adunarea imperiului voru fi în majoritate. În fapta, notiunea constitutiunei e de natura fórtu elastica. Cu unu regulamentu de alegere mestesiugitu se potú dobandí tóte. Suntu constitutiuni cari în locu de a imbandí domni'a de rása, din contra o potentiéza si o consolidéza.

Amintescu tóte aceste pentru a motivá a dóu'a parte a interpelatiunei mele (S'audimu!), pentru a relevá, în ce mare ratacire se afla toti acei'a cari viséza de o prietenia turcésca.

Eu a-si trebú sa vorbescú acum la o tema, care e fórtu criticu a o desvoltá în parlamentulu ungurescu. Si acést'a tema suntu simpatihiele turcesci. Trecu preste tem'a acést'a. Simpatihiele turcesci nici nu au lipsa de comentariu. A-si avé insa o modesta observare (S'audimu!). Cei mai mari dusimani ai Ungariei si ai poporului magiaru s'au bucuratu mai multu de peregrinarea junimei maghiare la Constantinopole. (S'audimu! S'audimu!)

Déca nu amu cunósce pe acesti juni cá magiari infocati, amu fi indemnatu a crede, ca ei au primitu unu mandatú din Moscova. (Strigári: Oho!). Eu dicu numai, ca asi'a se vede cá si cându ei aru fi primitu unu mandatú, pentru a compromite pe Ungari'a înainte Europei. (Miscare, nelinise, strigári: Destulu!)

Onor. casa, acést'a nu e numai parerea mea, ci si parerea multoru ómeni din Europ'a. (Strigári în centru: Acést'a e problematicu.)

On. casa! eu sum de acordu deplinu cu domnulu ministru presidentu cá ministru de interne, ca densulu nu a împedecatu acea demonstratiune, cáci manifestárele de simpatia atingu principiulu libertátiei personali. Nu

amu nici o obiectiune, ca s'au intemplatú aceste demonstratiuni, ca s'au dusu sabi'a la Constantinopole (o voce: acést'a a fostu fórtu bine), dar' onor. casa, libertatea personale cu manifestári de simpatii trebue sa aiba în statu margini, cându ea vatemala simtiemintele la clase, societáti religionari si semintii întregi. Ca s'au facutu în genere demonstratiuni, despre acést'a nu vorbescú, dar' ca sabi'a de onóre a fostu espusa mai multe dile în capital'a Ungariei (o voce: acést'a a fostu fórtu bine), ca s'a facutu cu ea o processiune pe strade, togm'a într'unu momentu cându ambasadorulu Austro-Ungariei în Constantinopole a primitu cele mai precise instructiuni, cá saia o positiune nu pentru ci contr'a Turciei, aici eu affu o gresiéla din partea guvernului.

Tóta demonstratiunea a fostu propriaminte indreptata contr'a unei simintii, ai cárei membrii suntu în acelasi tempu cetatieni ai Ungariei. (Strigári: Contr'a rusiloru a fostu indreptata!) si unu guvernulu aru trebú sa fia mai pe susu de pasiunile de rása; elu nu trebú sa admita acést'a specie de manifestatiuni — eu nu dicu demonstratiuni în genere —. Numai unu unicu casu potú se-mi inchipuescu, în care guvernulu aru puté fi indulgentu fatia cu astfelu de demonstratiuni, ba în care elu li-arú putea si spriginí, si acelu casu aru fi, cându amu avé cátu de putienu prospectu, ca monarchi'a nóstra va incheiá o aliantia cu Turci'a — dara despre acést'a nu pôte fi nici vorba. (Strigári: Pentru ce?) Ve voiú spune-o indata. Austro-Ungari'a ocupa unu locu respectabilu între Germani'a si Rusi'a si nu-si va pune acést'a positiune în jocu pentru a spriginí pe unu statu ce nu se mai pôte tiené. Interpelatiunea mea cátra ministrulu presidentu e acést'a:

Considerându ca positiunea Austro-Ungariei în cestiunea orientale e marcata prin not'a contelui *Andrássy* din 30 Decembre 1875, prin memorandumu dela Berlinu din 15 Maiu 1876 si prin declaratiunile dela conferinti'a din urma din Constantinopole, din cari deriva o procedere comuna si în forma de aliantia, a Austro-Ungariei, Rusiei si Germaniei fatia cu Turci'a;

Considerându insa, ca în tempulu din urma s'au petrecutu în Ungari'a sub ochii guvernului ce a statu deplinu passivu, astfelu de demonstratiuni cari suntu în contradicere eclatanta cu poli'tic'a orientale urmarita pâna acum de Austro-Ungari'a:

Intrebu pe domnulu ministru presidentu:

1. Mai tiene Austro-Ungari'a în cestiunea orientale strinsu la acele principie cari suntu stabilite prin aliantia celoru trei imperati si cari si-au aflatu espressionu în not'a contelui *Andrássy* din 30 Decembre 1875, în memorandumu din Berlinu dela 15 Maiu 1876 si în conferinti'a din urma dela Constantinopole? Déca dá:

2. Apróba guvernulu ungurescu acele demonstratiuni turcofile cari suntu în stare de o parte a compromite poli'tic'a orientale urmata de Austro-Ungari'a, de alta parte insa a vatemá simtiemintele natiunale ale milióneloru de cetatieni de limb'a slava din Ungari'a? (Strigári: Oho!).

Colectiune

de materii, relative la matrimoniu si divortiu în biseric'a gr. or.

(Urmare)

XVIII.

Ce se atinge de procesu în trebi matrimoniali si resp. divortiali, acést'a materia recere tractate lungi, eu cari me voiú ocupá la alta ocasiune. Indrumezu pe lectoru la proiectulu meu pentru procedur'a asternuta sinodului

inca din an. 1873 si publicatu in „Telegrafulu Romanu“ si aici amintescu pe scurtu urmatóarele:

Este principiu si praxa bisericé-sca, ca matrimoniulu numai prin sentintia judecatoré-sca, dupa premergerea unui procesu, se póte desfiintiá séu anulá, afara de casulu intrárei in cinulu monachalu séu in demnitata de episcopu.

Dreptulu de actiune compete de regula pártiei nevinovate. Minoreni si curandii actori au sa fia concomitati de parintii séu tutorii lor; insa acesti'a nu potu cere divortiu fára voi'a celoru dintáiu, fia-cárei actiuni are sa premérgea procedur'a admonitoré, chiaru si la adulteriu, dupa pracs'a bis.

O casatoria de nou incheiata, pe bas'a unei sentintie intrata in putere, nu se mai póte desface din caus'a primulu procesu, déca aru fi sentintia si in eróe.

Este concesu divortiatiloru a se luá iéras in casatoria, incheindu-se acést'a cá si cea dintáiu.

Este momentuósa deosebirea intre procedura in casuri de pribegire (cu presupunere de mórte), si in casuri de parasire fára cauza. Citatiunea edictala s'au cerutu, dupa legile civili, in 24, amba casuri (vedi Cod. civ. austr. §. 24, 113 si 115, pe tempu de 1 anu.) Insa in casulu presupunerii de mórte recere legea civ. (§. 112), cá pribegitul sa se dechiare totu odata de mortu, care dechiarare fioresce trage dupa sine nu numai desfiintiarea matrimoniului, ci si alte urmári de drepturi civili si politice.

Deórece acést'a modalitate din urma in procesele divortiali la noi nu se observéza, apoi aru fi justu, a se face deosebire intre proceduri in ambele casuri, anume, a se cere o asteptare de 3, resp. 5 ani atunci, cându partea absentéza, séu s'au dusu din cause juste (d. e. la economia de vite etc.) si numai dupa trecerea acestui tempu, déca absentulu nu au mai datu semne de viétia séu ubicatiune, a se emaná edictulu, si apoi a se decretá divortiu fára mai departe cercetare. Iér' in casu de parasire fára cauza (unde se póte presupune necredintia), a se emaná edictulu, dar' totu odata a si cercetá caus'a parasirei, si déca parasirea aduce dauna celei-lalte párti, si a se denumí unu curatoru pentru aperarea absentulu, care procedura din urma are locu si atunci, cându se scie loculu ubicatiunii absentulu, dar' nu voiesce a se presentá, in care casu credu, ca si actiunea trebuie sa i se infimeze, de-si este elu representatu prin curatoru.

XIX.

Ceva despre cununiele mestecate.

Dupa legile vechi bisericesci si pracs'a, seversirea cununiei mixte cadea in competintia parochului miresei; iér' in casu de divortiu actiunea trebuiá sa se radice la forulu pártiei incte. Prin articolulu dietalu 53 din an. 1868 (Ungariei) despre reciprocitatea confessiuniloru, in §. 11. s'au dispusu: ca casatoriile mestecate se potu incheiá validu inaintea parochului oricárei párti.

In casu de divortiu s'au dispusu prin art. diet. 48 din an. 1868 §. 1. ca procesele divortiali trebuie sa se incépa la judecatori'a — bisericé-sca — competenta a pártiei acusaté si dupa ce sentintia pronunziata asupr'a pártiei acusaté s'au radicat la valóre de dreptu, procesulu are a se transpune in 30 de zile ex officio la judecatori'a pártiei actóre, carea va aduce sentintia asupr'a pártiei acusatóre.

Pentru fia-care parte este numai sentintia forulu ei obligatore.

Interesanta este o dispusiune respective opiniune a ministeriului de justitia reg. ung. din 1873 nr. 18,690, adresata cátra ministeriulu reg. ung. de culte, in cestiunea: ca care mini-

steriu si incátu este competinte a se amestecá in judecat'a foruriloru bisericesci (ansa s'a datu prin deciderea unui procesu divortialu micstu).

Ministrulu de justitia dice: ca elu nu este chiepmatu a se amestecá in decisiunile judecatorieloru, decátu numai in casuri de colisiuni de competintia intre judecatori si deregatorii administrative si intre judecatori regnicolari si straine (dupa §. 25. art. dietalu 4 din 1869); iér' suprainspectiunea sa se estinda numai asupr'a judecatorieloru organizate prin citatulu articolu (alu statului), nu inse si asupr'a judecatorieloru bisericesci séu militari (art. diet. 31 din 1871); nici in competintia curtiei de casatoria nu cade deciderea causelor, ci se tienu de judecatoriile bis. (§. 297. art. diet. 54 din 1868). Insa consistoriele nu potu fi organe fára nici o controla in statu; poterea statulu are a veghiá, cá legea sa se observeze, si precum inainte de 1848 au pasitu autoritatea Maiestatica incasu si, cându óre-cine in contr'a legi s'aru fi neindreptatitu in trebi bisericesci, asiá cum se manifestá acea putere in ministeriulu de culte, ce are a priveghiá asupr'a confessiuniloru, si acela are a veghiá, cá judecatoriile bis. se observe competintia in marginile legi; inse aceea, cá ministeriulu sa pronuncia cassarea vre-unei sentintie aduse de judecatoriile bis., ministeriulu nu se póte admite. (Va urmá.)

Varietáti.

** * Nazarenu pagubitu prin furtu.*
Dilele trecute fiindu prinsu mai multi taia punga, fassiuara, ca intre altele au furatu si dela unu cetatianu din Segedinu óre-care suma mai mica. Pagubitul in urm'a acestei fassiuari fu citatu inaintea politiei, unde dechiará, nu spre mic'a mirare a comisariului, ca dela densulu nu a furatu nime nimic'a, ba, ce e mai multu, fiindu confrontatu cu furii, cându acestea i-au spusu in fatia, ca l'au furatu, omulu nostru protestá tare si afirmá ca diu nu l'au furatu, si asiá s'a intemplatu in viétia politiana acea scena, ca nu furulu negá furtulu ci pagubitul. Explicatiunea acestui casu extraordinariu jace in acea, ca pagubitul fiindu nazarenu s'a temutu, cá nu cum-va recunoscendu furtulu, sa ha silitu a depune juramentu inaintea tribunalulu, ce dupa cum se scie sta in contradicere cu principiile acestei secte nóue.

** * (O viptima a turciloru.)* Diariulu „Germani'a“ ce apare in Berlinu comunica o istorióra picanta ce o reproducemu pe scurtu in urmatóarele: In Rom'a exista unu comitetu serbofilu organizatu cu scopulu de a spriginí pe serbi. In dilele din urma elu a arangiatu unu concertu, pentru a colectá pe calea acést'a ajutóre in bani pe sém'a serbiloru. Cu vre-o câte-va septamáni inainte se presentá acestui comitetu unu serbu de celu mai curatu calibru. Acest'a povesti comitetulu ca numai prin minune a scapatu de pericululu siguru de a fi ingropatu de viu de cátra musulmani; scapându s'a refugiatu pe o corabia in Itali'a si neavendu de locu mijlóce a venit pe josu dela portulu din Civit'a vecchia pána la Rom'a. Comitetulu audiendu de acést'a crudime oribila a tienu o siedintia si a hotaritu a i dá nenorocitulu serbu totu sucursulu de lipsa. Refugiatulu fu imbracatu bine, ba i s'a datu si bani de busunariu si in acelasu tempu fu alesu agentu internu si esternu alu serbofililoru. Pe scurtu elu devení unu felu de factotum pentru comitetu si povestea membriloru totu felulu de crudimi oribile ce pretindea ca le-au comisu turcii chiaru inaintea ochiloru sei contr'a crestiniiloru nevinovati.

Membrii se infiorara si ur'a loru contr'a turciloru crescea din di in di. In sfersitu se aflá óre cine, care voiá sa comunice lumei aceste crudimi prin o brosiura tiparita. Se calculá déjá cu castigulu celu mare ce avea se aduca vendiarea acelei brosiuri ce era menita a se tipari in 100,000 esemplare. Cându treb'a mergea mai bine si cându se corigá prim'a cóla tiparita, i vení la urechile comitetulu o descoperire rusinósa. Serbulu loru maltratatu era unu individ ce servise de vre-o câte-va luni in legatiunea turcésca din Rom'a si care in urma fu dimissiunatu. Nesciindu ce sa faca se presentá acestui comitetu serbofilu.

** * (Secrete de statu).* Lamarmora povesteste in cartea sea cea nóua despre secretele de statu unele lucruri ce arata cátu de putiena grige se póta in Itali'a de documentele oficiali. „In anulu 1865 cându se transfera capital'a la Florentia, dupa ce se espedase déjá cea mai mare parte din ladile ministeriului de esterne, voiamu sa mai vedu insumi putienele harthii ce mai remasese in cabinetulu meu si aflai intr'o lada aprópe de cuptoriu intr'o gramada de harthii si diurnale sfasiate unu documentu pe pergatea care 'mi descéptá curiositatea cu atátu mai multu, cu cátu cunosceamu la capetulu lui subsemnările lui Victoru Emanuilu si a lui Napoleonu III. Acestu documentu nu era nici mai multu nici mai putienu decátu tractatulu originalu despre cedarea Savoiei si a Nizzei la Francia, pe care nu-lu mai vedusemu pána aci. 'Si póte intipuí ori si cine ce amu sentitu aflându unu documentu de atát'a insemnátu intre harthiele destinate focului, si uimirea ce amu esprimat subalterniloru mei pentru ca acela nu s'a transferatu inca mai de multu la archive. Mi s'a observatu, ca ministeriulu de esterne 'si are archivele sale proprie si ca de o bucata de vreme nu se mai dau la archivele statulu nici tractate nici alte documente. De aceea nu me voiú mirá de locu, déca acelu tractatu originalu nu e depusu inca in archive nici in óra ce scriu“ (1875)... „Cându eram eu in ministeriu“, continua Lamarmora, si cându se presupunea cum credu, ca Prussia ni va propune o conventiune militara, ce avea sa urmeze tractatulu de aliantia din 8 Aprilie 1866, aveamu lipsa de conventiunea militaria incheiata intre Piemontu si Francia in acelasu tempu cu tractatulu pentru resbelulu din 1859, pentru a o consultá, dara nu mi-a fostu cu putintia se aflu nici conventiunea militaria nici tractatulu financiaru nici tractatulu de aliantia, si mi s'a ascuratu, ca tóte aceste documente nu s'au predatu archiveloru statulu ci flacáriloru si fára de a se fi mai conservatu macaru vre-o copie, pentru a consiliá celu putienu pe acést'a.“ Harthii de statu insemnate s'au aflu

si pe airea pe la pravallii dara totusi e pré multu cându unu tractatu despre cedarea unei provincie ajunge intre maculaturi.

Burs'a de Vien'a.

Din 5/17 Martiu 1877.

Argintu.....	111 30
Galbinu.....	5 75
Napoleonu d'auru (poli).....	9 75 1/2
Valut'a nóua imperiale germána...	60 —

Nr. 51.

Concursu.

Pentru ocuparea statiunii de capelanu in parochia de a III clasa din Batizu cu incuviintiarea prea venerabilulu consistoriu archidiecesanu din 17 Decembre 1876 Nr. 3615 B. se escrie concursu pána la 3 Aprile a. c. st. n. in carea di se va tiené si alegerea.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu: jumetate din venetele acestei parochii de 300 fl. v. a. adeca 150 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune voru avé a-si adresá concursele instruite dupa prescisele sinodulu archidiecesanu din 1873 la subscripsulu pána la terminulu indicatu.

Dev'a, 3 Martiu 1877.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Papiu m/p.
protopresbiteru.

1—3

Nr. 14.

Edictu.

Mari'a Georgiu Radu din Hermanu, care de 21 ani parasí cu necredintia pre legiuitulu ei barbatu Georgiu I. Gocimaniu din Brasiovu, se cítéza prin acést'a, cá in terminu de unu anu de dile sa se presenteze inaintea subrisulu scaunu protopopescu, cáci la din contra procesulu matrimonialu asupr'a-i pornitu dela 13 Ianuariu a. c. se va decide si in absentia densei.

Scaunulu ppescu gr. or. alu Brasiovulu II.

Brasiovu, in 21 Ianuariu 1877.

Ioanu Petricu m/p.
protopopu.

1—3

Anunciu.

In comun'a Vestemu, departare de 1 1/2 mile de Sibiiu spre Turnu-rosiu si Brasiovu, drumulu principalu alu tieiei, se afla de vendiare, din mána libera, o casa de materialu solidu cu bolta, mai departe cu dóue pivnitie boltite, fantána in curte, siura cu dóue grajduri de zidu, gradina de legumi, si de pomi, la strad'a mare; viia si unu locu de viia, 3 jug. de pamentu aratoriu, 4 jug. de livedi, tóte de clas'a I, in apropiarea satulu, celu multu departare de 300 pasi. A se face intrebare la dlu proprietariu alu realitátiloru si totu odata comerciantu. Georgiu Deacu, in Vestemu Nr. casei 151. 2—3

Anunciu pentru sântele bisericu.

Lumini fórté eftine

de céra curata

albe si colorate in cuantitati mari si mici, se afla in fabric'a de lumini de céra a lui

Ioanu Farcasiu,

piati'a mica lángá bolt'a comerciantelu Gligoru in Sibiiu.

1—2